

7. Sopivnyk, R. V., Sopivnyk I. V. (2010) Eksperymentalna robota z udoskonalennia vykhovnoi roboty zi studentskoiu moloddiu [Experimental work on improvement of educational work with students] Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy / Seriiia «Pedagogika, psykholohiia, filosofiiia», 155/1, 282–286.

8. Strumanskyj, V. (1997) Vyhovna robota v nazionalnij shkoli: Navchalnyj posibnyk. – K.: IZMN, 184.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ВОСПИТАНИЮ ЦЕННОСТНОГО ОТНОШЕНИЯ К СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОМУ ТРУДУ У СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ АГРАРНЫХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

К. А. Власенко

Аннотация. В статье проанализировано современные методологические подходы к воспитанию ценностного отношения к сельскохозяйственному труду, определены закономерности и обоснованно специфику эффективного использования указанных подходов во время учебно-воспитательного процесса в высших аграрных учебных заведениях.

Ключевые слова: воспитание, подход, ценностное отношение, молодежь, студент, высшие аграрные учебные заведения.

METHODOLOGICAL APPROACHES TO UPBRINGING OF THE VALUE ATTITUDE OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS' STUDENTS TO THE AGRICULTURAL WORK

K.O. Vlasenko

Abstract. The article deals with the modern methodological approaches to upbringing of the value attitude to the agricultural work, definition of the specific patterns and reasonably efficient use of these approaches in the educational process of higher agricultural establishments.

Keywords: upbringing, approach, value attitude, youth, student, higher educational agricultural establishments.

УДК 378.17.

ПОНЯТТЯ «ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИЙ СТИЛЬ ПОВЕДІНКИ» СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ У НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

О.М. ГОНЧАРУК, аспірантка кафедри педагогіки

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: fedorukksu@mail.ru

Анотація. У статті розглянуто теоретичні соціологічні та психолого-педагогічні підходи до понять «спосіб життя», «здоровий спосіб життя», «стиль життя» та «стиль поведінки». Розкрито зв'язок між наведеними поняттями та охарактеризовано їх взаємовплив у процесі здоров'язбереження особистості. Визначено термін «здоров'язберігаючий стиль поведінки», що виражається взаємозв'язком між стилем поведінки та процесом здоров'язбереження у структурі поняття «здоровий спосіб життя».

Ключові слова: здоровий спосіб життя, стиль життя, поведінка, здоров'язбереження, здоров'язберігаючий стиль поведінки.

Актуальність (Introduction). Нині, в період несприятливої політичної, соціальної, культурно-освітньої ситуації в Україні, людині важко визначитись із власним індивідуаль-

© О. М. Гончарук, 2016

ним способом поведінки, тому що він, насамперед, має риси виживання та пристосування до реалій сьогодення. Життєва стратегія обмежується, вона втрачає масштабність, адже особистість намагається в першу чергу задовольнити свої фізичні, базові потреби – в їжі, одязі, утриманні житла. Задоволення ж культурних, дозвілєвих, пізнавальних, креативних потреб, потреб у повноцінній підтримці і збереженні власного здоров'я втрачає свою першочерговість [9, с. 28].

Принципу організації життя як очікування дотримується нині більшість українців, особливо жителів сільської місцевості, які складають основу студентства аграрних і природоохоронних ВНЗ України. Враховуючи дані обставини, необхідно змінювати підхід у дослідженні здоров'язбереження особистості, формуванні її культури здоров'я та освітньо-просвітницького розвитку в галузі окресленої проблеми [7].

Актуальним для нашої роботи є визначення терміну «здоров'язберігаючий стиль поведінки», який виражається взаємозв'язком між стилем поведінки та процесом здоров'язбереження у структурі поняття «здоровий спосіб життя».

Аналіз останніх джерел та публікацій (Analysis of recent researches and publications). Аналіз наукової літератури з проблеми здоров'язбереження та формування здоров'язберігаючого стилю поведінки у вищих навчальних закладах засвідчив багатоспектрність її теоретичного висвітлення. Загальнотеоретичні питання формування здорового способу життя розглянуто в роботах Н. Завидівської, Г. Апанасенка та ін. Проблема здоров'язбереження студентів вищих навчальних закладів відповідного спрямування досліджувались такими вченими, як: І. Смолякова, Н. Башавець, О. Плаксина, Г. Власов та ін. Дослідженню формування ціннісного відношення студентів до здорового способу життя як невід'ємної частини виховної роботи в університеті присвячено праці О. Соколенко, П. Багаутдинової, О. Плаксиної та ін.

Нині науковці намагаються подолати фрагментарність у тлумаченні цієї проблеми в межах однієї науки та практики. Сучасне бачення загальних тенденцій здоров'язбереження особистості полягає в міжпредметному підході в області соціальних і гуманітарних наук. Разом із тим, за останні роки докорінно змінилась система суспільних відносин, що вплинуло на формування нового способу життя та урізноманітнення нових стилів життя.

Мета (Purpose). Метою даної статті є розгляд наукових тлумачень та операціоналізація поняття «здоров'язберігаючий стиль поведінки».

Методи (Methods). Теоретичні: вивчення та аналіз психолого-педагогічної, філософської, соціологічної літератури та дисертацій з питань здоров'язбереження та стилю поведінки; класифікація та систематизація теоретичних даних; аналіз поняття «здоров'язберігаючий стиль поведінки».

Результати (Results). Людина як активний суб'єкт суспільства є одним із чинників, що створює умови та обставини для власного і суспільного життя в цілому. Важливим і малодослідженим залишаються питання життєдіяльності особистості, розглянуті через аналіз їх способу і стилю життя [9, с. 26].

За даними ВООЗ, здоров'я людини на 50–55 % визначається умовами та способом життя, на 25 % – екологічними умовами, на 15–20 % – здоров'я обумовлене генетичними факторами і лише на 10–15 % – діяльністю системи охорони здоров'я [10, с. 5]. Отже, найважливішим чинником, що визначає рівень здоров'я особистості є її спосіб життя.

Спосіб життя окремої людини є об'єктивною умовою її існування, найважливішою детермінантою становлення її як особистості, детермінантою, що задає граничні межі її суспільного існування. Спосіб життя розглядається вченими як типові форми життєдіяльності соціальних суб'єктів, що зумовлені соціальними інститутами, соціально-політичним та економічним ладом, культурою [9, с. 28].

Загальноприйнятим серед науковців є поділ способу життя особистості на здоровий та нездоровий. Для здорового способу життя характерні такі складові, які забезпе-

чують людині задоволення від життя і позитивно впливають на її здоров'я, зокрема, це: відсутність шкідливих звичок; рухова активність, спрямована на підвищення рівня фізичного розвитку; загартовування; збалансоване раціональне харчування; особиста гігієна; активний відпочинок, сприятливий рівень психічної і фізичної безпеки в умовах активної життєвої позиції; задоволення роботою, наявність стимулів і умов професійного розвитку; психофізіологічне задоволення в сім'ї тощо.

Відповідно, складові нездорового способу життя мають протилежну направленість та пов'язані з дискомфортом, нервово-психологічними розладами, накопиченням негативних емоцій, що призводить до незадоволеності в сімейному мікрокліматі та відносинами у трудовому колективі.

Відомий валеолог Ю.П. Лисичин виокремив основні категорії способу життя, зокрема: рівень життя, якість життя, уклад життя та стиль життя. Поняття «стиль життя» характеризується як соціально-психологічна категорія, що враховує певну комунікативну лінію поведінки та відповідний до статусу стиль спілкування [4].

Загальноприйнятою науковою точкою зору є той факт, що серед усіх категорій способу життя, стиль життя є однією з найбільш динамічних складових, який здатен змінюватись під впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів розвитку особистості, зокрема перебудовуватись завдяки цілеспрямованим педагогічним впливам при створенні спеціального педагогічного забезпечення [5]. Зокрема, велику роль у формуванні стилю життя молоді, спрямованого на збереження та підтримку власного здоров'я, відіграє виховна робота у вищих навчальних закладах України [6, с. 173]. Використовуючи здоров'язберігаючі технології в навчально-виховному процесі, важливо формувати культуру здоров'я у студентів як звичку, постійну потребу у веденні способу життя, який сприяє покращенню їхнього здоров'я.

На сьогодні динаміка стилю життя розглядається науковцями в контексті культурних, соціальних та економічних трансформацій, що слугує приводом для відсутності єдиного чіткого визначення даного поняття. Провівши аналіз наукової літератури, усі визначення поняття «стиль життя» можуть бути класифіковані на групи за наступними ознаками:

1. За суб'єктами стилю життя:

- стиль життя окремого індивіда. В психологію поняття «стиль життя» введено А. Адлером, який визначив його як «цілісність індивідуальності». Психолог вважає, що стиль життя залежить швидше від суб'єктивних факторів, ніж об'єктивних, зокрема від сенсу, який індивід вбачає в житті [1, с. 466]. До концепції стилю життя А. Адлера близька теорія Г. Олпорта, за якою стиль життя представлений як стійка, суб'єктивно визначена система відмінних характеристик діяльності особистості [9, с. 15].

- стиль життя групи осіб, члени якої перебувають у соціально-психологічних відносинах один з одним, що має вплив на статусно-рольову реалізацію особистості у структурі групових стосунків. Зокрема, О. Тоффлер робить акцент на взаємозв'язку між стилем життя та субкультурами, різноманітність яких характерне для сучасного молодого покоління [9, с. 14].

- стиль життя класу або категорії осіб, які пов'язані однією категоріальною ознакою, саме за якою вони віднесені до даного класу. Зокрема, в наукових працях К. Маркса конкретно-історична людина діє як частина цілого – певної суспільної системи, народності, як член визначеної соціальної групи – класу, партії, організації [1, с. 465]. В соціологічному контексті в науковий обіг поняття «стиль життя» увів М. Вебер, який розглядає його як чинник що інтегрує певну соціальну групу й водночас перешкоджає переходу особи із однієї групи в іншу [3]. В. Уорнер, Т. Веблен також пов'язують стиль життя людей з їх приналежністю до певного класу чи соціальної верстви суспільства, що формує в них певну манеру спілкування, спосіб споживання, проведення дозвілля тощо [1, с. 465].

2. За співвідношенням понять «стиль життя» і «спосіб життя»:

- «стиль життя» ототожнюється із «способом життя» (дана точка зору існувала тривалий час, однак нині науковці визначили її неправомірною, оскільки в такому випадку одне із понять може бути взагалі вилучене);

- «стиль життя» розглядають як поняття більш вузьке і виокремлюють як категорію «способу життя». Стиль життя особистості виступає як відображення індивідуального в соціальному, спосіб життя – як відображення соціального в індивідуальному [4; 9].

Проаналізувавши охарактеризовані вище теоретичні положення, зазначимо, що стиль життя – це стійкий, відтворюваний вибір особистістю конкретної системи практик, зразків поведінки, що визначають її положення в соціальному просторі та обумовлені соціальними та психологічними факторами.

Індивідуалізація способу життя особистості відтворюється в її стилі життя, що розкривається через комунікативну лінію поведінки, відповідну статусно-рольовому становищу індивіда в суспільстві, та сукупності взірців поведінки, які фіксують стійкі риси, манери, смаки, схильності та вподобання людини.

В науковій літературі поведінка характеризується як різновид людської діяльності. Психологи розглядають дане поняття як результат низки усвідомлюваних дій – вчинків, що виступають специфічним видом розумово-вольової дії суб'єкта та розкривають його ставлення до оточуючого світу. Важливим постає питання вибору відповідного стилю життя та формування власної поведінкової лінії.

Нині здоров'язберігаючі технології в освітньому процесі спрямовані, в першу чергу, на осмислення студентом можливих наслідків своїх дій та вчинків для власного здоров'я та здоров'я інших. Однак, життєві цінності у плані здоров'язбереження серед молодого покоління ще не набули переконливої світоглядної позиції. Сучасна українська молодь розглядає власне здоров'я як ресурс, а не як мету життя [5, с. 196].

Як зазначалося раніше, вирішальну роль у збереженні та зміцненні здоров'я людини відіграє її індивідуальний стиль життя, а основні «фактори ризику» мають поведінкову причину. За С.Л. Рубінштейном, поведінка – це особлива форма діяльності, при чому діяльність стає поведінкою тоді, коли мотивація людських дій з предметного плану переходить до плану особистісно-суспільних відносин.

Поведінковий компонент у структурі здорового способу життя особистості відіграє одну з основних ролей побудови моделі життєдіяльності людини. Це проявляється у звичках, манерах, стійких способах реагування на різні соціальні ситуації та взаємовідносини в групах. Потрібно зауважити, що в останні роки дедалі помітнішими стають відмінності між поколіннями у поведінкових проявах особистості стосовно здоров'язбереження. Зумовлене це, насамперед, поширенням у різних країнах світу споріднених орієнтацій та життєвих цінностей, що породжують нові норми і зразки поведінки.

Моральний та комунікативний компоненти здорового способу життя тісно пов'язані з поведінковим, адже перший направлений на дотримання моральних норм і правил поведінки в процесі активного відпочинку чи психофізіологічного задоволення у відносинах з іншими, а останній – дотримання певної комунікативної здоров'язбережувальної програми поведінки, втіленої в конкретну комунікативну дію, вчинок.

Ґрунтуючись на багатьох наукових дослідженнях і практичному досвіді, вчені вважають, що культура здоров'язбереження, як одна із складових загальної культури, багато в чому визначає поведінку людини на виробництві, у побуті та у спілкуванні. Окрім цього, окремі дослідники [8, с.10] відносять відповідальність за власне здоров'я як важливу складову моральної відповідальності особистості в цілому. Усі компоненти здорового способу життя проявляються в індивідуальному стилі поведінки особистості, зокрема, здобутті знань, умінь та навичок раціональної праці і відпочинку під час фізичного навантаження, відновленні втраченого ресурсу після праці, відмові від шкідливих звичок, загартовування організму та ін.

Висновки і перспективи (Discussion). Таким чином, *здоров'язберігаючий стиль поведінки* – це, обумовлений соціально-психологічними чинниками, вид діяльності людини,

спрямований на дотримання сукупності норм і традицій здоров'язбереження особистості, поєднуючи усі компоненти здорового способу життя.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з пошуком актуальних та інноваційних методик формування здоров'язберігаючого стилю поведінки студентів аграрних і природоохоронних вищих навчальних закладів України.

Список використаних джерел

1. Домаранская, А. А. Стиль жизни : структурные и личностные детерминанты / А. А. Домаранская // Социологический альманах. – Минск : Беларуская навука, 2014. – Вып. 5. – С. 464-478.
2. Коваліско, Н. Теорія практик, практики і дослідження стратифікованих порядків / Н. Коваліско // Соціологія : теорія, методи, маркетинг. – 2010. – № 2. – С. 49–63.
3. Коваль, А. В. Категорія «стиль життя» та її соціокультурна експлікація : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.03 / А. В. Коваль. – АПН України Ін-т вищої освіти. – Київ, 2002. – 19 с.
4. Лисицын, Ю. П. Образ жизни и здоровье населения / Ю.П. Лисицын. – М. – 1982. – 40 с.
5. Руденко, М. В. Концептуальні засади навчання здоров'язберігаючої соціально-відповідальної поведінки у ВНЗ / М. В. Руденко // Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць. – 2009. – № 3 (27). – Ч.2. – С. 196–199.
6. Сопівник, Р. В. Виховання особистості майбутнього фахівця агропромислової галузі крізь призму функцій наставника академічної групи / Р. В. Сопівник // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія». – 2015. - № 220. – С. 172-182.
7. Сопівник Р.В. Планування виховної роботи у вищому навчальному закладі / Р. В. Сопівник // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія «Педагогіка, психологія, філософія». – 2016. - № 239. – С. 229-234.
8. Сопівник І.В. Теорія і практика виховання моральної відповідальності сільської молоді [Текст] : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.07 / Сопівник Ірина Віталіївна ; Східно-укр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. - Київ, 2014. - 40 с.
9. Стили життя : панорама змін / за ред. М. О. Шульги. – К. : Інститут соціології НАН України. – 2008. – 416 с.
10. Формування здорового способу життя української молоді : проблеми та перспективи. – К., 2000. – 167 с.

References

1. Domaranskaia, A. A. (2014). Stil' zhyzni : strukturnye i lichnostnye determinant [Lifestyle: structural and personal determinants] Sotsiologicheskyyi al'manakh, 5, 464-478.
2. Kovalisko, N. (2010). Teoriia praktyk, praktyky i doslidzhennia stratyfikovanykh poriadkiv [The theory of practice, practice and study stratified orders] Sothiologiia : teoriia, metody, marketing, 2, 49-63.
3. Koval', A. V. (2002). Kategoriiia "styl' zhyttia" ta ii sotsiokul'turna eksplikatsiia [Category "lifestyle" and its socio-cultural explication]. – K. – 19 s.
4. Lisitsyin, Yu. P. (1982). Obraz zhyznyi i zdorov'e naseleniia [Lifestyle and health], 40.
5. Rudenko, M. V. (2009). Kontseptual'ni zasady navchannia zdorov'iazberigayuchoi sotsial'no-vidpovidal'noi povedinky u VNZ [Conceptual principles of healthy education of socially responsible conduct in universities] Visnyk NTUU "KPI". Filosofia. Psykhologia. Pedagogika : zbirnyk naukovykh prats', 3, 196-199.
6. Sopivnyk, R. V. (2015) Vvykhovannia osobystosti maibutn'ogo fakhivtsia agropromyslovoi haluzi kriz' pryzmu funktsii nastavnyka akademichnoi hrupy [Educating future specialist personality agro industry in the light of academic mentor functions] Naukovyi visnyk Natsional'nogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriiia "Pedagogika. Psykhologia. Filosofia", 220, 172-182.

7. Sopivnyk, R. V. (2016) Planuvannia vykhovnoi roboty u vyshchomu navchal'nomu zakladi [Planning educational work in higher education]. Naukovyi visnyk Natsional'nogo universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriiia "Pedagogika. Psykhologia. Filosofia", 239, 229-234.

8. Sopivnyk, I.V. (2014) Teoriiia i praktyka vykhovannia moralnoi vidpovidalnosti silskoi molodi [Theory and practice of education of the rural youth of moral responsibility] Skhidnoukr. nats. un-t im. Volodymyra Dalia. - Kyiv, 40 s.

9. Shuigy M.O. (2008). Styli zhyttia : panorama zmin [Lifestyles: panorama changes] K. : Instytut sotsiologii NAN Ukrainy, 416.

10. Formuvannia zdorovogo sposobu zhyttia ukrains'koi molodi : problemy ta perspektyvy [Formation of a healthy way of life of the Ukrainian youth: problems and prospects] (2000), 167.

ПОНЯТИЕ «ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИЙ СТИЛЬ ПОВЕДЕНИЯ» СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ В НАУЧНОЙ ЛИТЕРАТУРЕ

О. М. Гончарук

Аннотация. В статье рассмотрены теоретические социологические и психолого-педагогические подходы к понятиям «образ жизни», «здоровый образ жизни», «стиль жизни» и «стиль поведения». Раскрыта связь между приведенными понятиями и охарактеризовано их взаимовлияние в процессе здоровьесбережения личности. Определено понятие «здоровьесберегающий стиль поведения», который выражается взаимосвязью между стилем поведения и процессом здоровьесбережения в структуре понятия «здоровый образ жизни».

Ключевые слова: здоровый образ жизни, стиль жизни, поведение, здоровьесбережение, здоровьесберегающий стиль поведения.

CONCEPT OF HEALTH SAVING BEHAVIORS OF STUDENTS IN THE SCIENTIFIC LITERATURE

O. M. Honcharuk

Abstract. The article deals with the theoretical, sociological, psychological and pedagogical approaches to the concepts of "healthy lifestyle", "lifestyle" and "style of behavior". The study revealed the connection between the given concepts and described their influence in the process of individual health saving. The term of health saving behaviors was defined. It expresses the relationship between style of behavior and the process of health saving as a part of the concept of healthy lifestyle.

Keywords: healthy lifestyle, lifestyle, behaviors, health saving, health saving behaviors.

УДК 378.6.035

МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ ЛІДЕРСЬКОГО СТИЛЮ СТУДЕНТІВ В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ

О.П. ДАВИДОВА, старший викладач кафедри англійської мови для технічних та агробіологічних спеціальностей,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

E-mail: davidovaelene2567@gmail.com

Анотація. У статті обґрунтовується методика виховання лідерського стилю студентів. Показано складові методики, яка є частиною університетського освітнього середовища та включає усі компоненти виховного процесу (цільовий, методологічний, змістовий, операційний, результативний та контрольний-корекційний). Зауважується, що методика носить процесуальний характер, реалізується послідовно,

© О. П. Давидова, 2016